

Δανεική Λάμψη

/ [Γνώμες](#)

• *Του Επισκόπου Μελιτηνής Μαξίμου*

Ομιλία στην ευαγγελική περικοπή Ματθ. (5, 14-19)

Στις κατακόμβες δεν υπήρχαν πολυέλαιοι. Ένα λυχνάρι λαδιού μόνο, χωμένο σε σκαμμένη στον πωρόλιθο κόγχη, και πρόσωπα τριγύρω να μυρίζουν υγρασία, ψωμί, θάνατο. Αυτό ήταν όλο. Κι όμως, κανείς δεν ξέρει πώς, το ισχνό εκείνο φως ανέβαινε ως την επιφάνεια της αυτοκρατορίας και της τάραζε τον ύπνο. Με δαυλούς το αναζητούσαν οι διώκτες, και δεν το έβρισκαν, γιατί έκαιγε μέσα στους ανθρώπους. Τρεις αιώνες βάσταξε τούτο το παράδοξο, χρόνια αίματος, και τότε μάλιστα, κάτω από τα σανδάλια των εθνικών, δίχως ναό, δίχως τίτλο, μέσα στο χρώμα στερεώθηκε, όσο ποτέ έκτοτε, η Εκκλησία.

Ύστερα, βγήκαμε από τις τρύπες. Ανοιγοκλείσαμε στον ήλιο τα μάτια και το πρώτο που σκεφτήκαμε ήταν να χτίσουμε ναούς λαμπρούς και ψηφιδωτά και τρούλους που συναγωνίζονταν τον ουρανό, και πλάι τους αυλές, αξιώματα, πρωτόκολλα. Σφιχταγκαλιαστήκαμε, φυσικά, σχεδόν θεόσδοτα, με την εξουσία. Εκείνη μας φόρεσε πορφύρα, εμείς της δανείσαμε ηρεμία. Σαν μεταξωτή κουβέρτα, βαριά, η βυζαντινή μεγαλοπρέπεια απλώθηκε πάνω στις χριστιανικές κοινότητες,

ενώ από κάτω η κοσμική δηλητηρίαση δούλευε αθόρυβα, δίχως βιασύνη. Και σήμερα δεν άλλαξαν πολλά, μάλλον χειροτέρεψαν. Στο φως πλέον της ημέρας, η λυχνία που έλαμπε στα σκοτάδια σταθερή, άρχισε να τρεμοπαίζει.

Αμέσως, βέβαια, δεν το πρόσεξε κανείς. Μόλις έληξαν οι διωγμοί, στο σημείο όπου έλειψε το μαχαίρι του δημίου, άνοιξαν οι έριδες, φύτεψε για τους θρόνους η διαμάχη. Τα σχίσματα, γνωρίσματα παμπάλαια της ανθρώπινης φύσης, μαζί με τη μοιρασιά της δύναμης, μπήκαν με τιμές από την κεντρική είσοδο στο σώμα της Εκκλησίας. Λάσπη γίνεται, καθώς φαίνεται, η κοσμική ισχύς και θολώνει το ύδωρ της πίστεως. Αυτό παραμένει αναλλοίωτο, κανείς δεν το άλλαξε, τον πάτο όμως δεν τον βλέπεις πια. Και όποιος διψάσει, πίνει πλέον θολό.

«Υμεῖς ἐστε τὸ φῶς τοῦ κόσμου» (Ματθ. 5, 14). Σε ψαράδες ειπώθηκε ο λόγος αυτός, σε ανθρώπους που, χωρίς να έχουν πού να γείρουν το κεφάλι, μύριζαν αλάτι. Ούτε σύνοδος υπήρχε τότε ούτε θρόνος ξυλόγλυπτος ούτε κοσμήματα. Το βάρος της φράσης, ωστόσο, δεν το σηκώνει όποιος δεν κατάλαβε ότι φως αληθινό είναι μόνον ο Υιός του Θεού, ενώ οι μαθητές ονομάζονται λυχνίες επειδή έγιναν μέτοχοι του δικού του φωτισμού. Έγιναν κάρβουνα που άναψαν από εκείνον. Γι' αυτό, όπως έγραψε πριν αιώνες ο Ευσέβιος Καισαρείας, η ενέργεια της φωτιάς είναι διπλή, φωτίζει τους δικαίους, κατακαίει τους παρανόμους.[1] Είναι κάρβουνα λοιπόν. Ίδια λάμψη το κάρβουνο δε διαθέτει, μονάχα τη δεκτικότητα της πυρώσεως. Για λίγο κρατά ένα κόκκινο αν κυλήσει έξω από την εστία, έπειτα γκριζάρει, μαυρίζει, κρυώνει. Μέσα στο πιο επίσημο μαγκάλι της οικουμένης μπορεί να κείτεται, στάχτη θα γίνει όμως.

Κάτω από τον μόδιο, ποιος το κρύβει σήμερα το λυχνάρι; Ενοχλεί το ερώτημα. Ο μόδιος, βλέπεις, δεν είναι πάντα το χέρι του εχθρού, συχνότερα είναι τα ίδια μας τα χέρια. Μια δερμάτινη πολυθρόνα σε πολυτελές γραφείο, ένα αξίωμα που αγαπήθηκε για τον εαυτό του, μια άψογη εκκλησιαστική ευπρέπεια που κάτω της σφαδάζει η αλήθεια ζητώντας αέρα... όλα αυτά μπορούν να γίνουν μόδιος. Αλήθεια, πιστεύει κανείς ότι ως φως θα τον επιβάλουν στη συνείδηση του κόσμου οι μεγάλοι τίτλοι, οι διαδοχικές προσφωνήσεις, τα χρυσούφαντα ενδύματα; Μπροστά, μάλιστα, σε Εκείνον που Είναι το φως του κόσμου; Ένστικτο αλάνθαστο διαθέτει ο κόσμος, όσο κι αν φαίνεται αφελής. Από μακριά το μυρίζεται το θολό νερό. Μια αγνή ψυχή χρειάζεται, και δύο καθαρά μάτια. Τα υπόλοιπα όλα περισσεύουν...

Υπάρχει, ωστόσο, και της περικοπής το άλλο μισό. Εκείνο που, επειδή δε διαθέτει εικόνες, βιαστικά το προσπερνούμε, ο νόμος. «Οὐκ ἦλθον καταλῦσαι ἀλλὰ πληρῶσαι» (Ματθ. 5, 17), και μαζί έρχεται η διαβεβαίωση ότι, ώσπου να παρέλθουν ουρανός και γη, «ἰῶτα ἓν ἢ μία κεραία οὐ μὴ παρέλθῃ» (Ματθ. 5, 18).

Ένα ιώτα. Μια γρατζουνιά μελανιού, η ελάχιστη της γραφής μονάδα, και τη λογαριάζει ο Κύριος σαν να κρέμεται από πάνω της η δημιουργία. Αλλιώς μάθαμε εμείς να ζυγίζουμε, μεγάλα τα δείπνα, μικρές οι εντολές, ηχηρές οι διακηρύξεις, αμελητέα η καθημερινή υπακοή. Για εντολές «ελάχιστες» μιλά όμως ο Ιησούς, και ελάχιστος στη βασιλεία θα κληθεί όποιος λύσει έστω μία και έτσι διδάξει τους ανθρώπους. Από ταπείνωση τις ονομάζει ελάχιστες, για να διδάξει τη μετριοφροσύνη και σε μας, ενώ, το «ελάχιστος κληθήσεται» σημαίνει έσχατος κατά την ανάσταση, απορριμμένος.[2] Πάντοτε, εξάλλου, το «ποιήση» προηγείται του «διδάξη», γιατί πώς να οδηγήσω άλλον σε δρόμο που ο ίδιος δεν περπάτησα; Όλη η δριμύτητα του Ευαγγελίου εδώ κρύβεται, σιωπηλή, δίχως κραυγές. Πρώτα το κάνεις. Ανοίγεις το στόμα έπειτα.

Σκέψου τώρα εκείνον που πέρασε τη ζωή του χτίζοντας το προσωπικό του μεγαλείο ως «άνθρωπος του Θεού». Φιλοφρονήσεις μάζεψε, προσφωνήσεις, φωτογραφίες με ισχυρούς. Τον κολάκευαν, τον λιβάνιζαν, ότι το όνομά του θα μέινει τάχα στην ιστορία. Άραγε θα διατηρηθεί; Αργά αλέθουν οι αιώνες και δε ρωτούν κανέναν. Πριν από τον ίδιο θα έχουν σβήσει από την ιστορία αυτοί που τον κολάκευαν, δίχως ίχνος ή υποσημείωση καν. Και εκείνος, μια μικρή σημείωση στο περιθώριο κάποιου καταλόγου στην καλύτερη περίπτωση, θα είναι ένα όνομα που προσπερνά ο μελετητής. Το οδυνηρό όμως δεν είναι αυτό. Εκεί ξεκινάει η πραγματική τραγωδία, όταν, παύοντας να έχει σημασία η λησμονιά των ανθρώπων, ανοίγει το ενδεχόμενο μιας άλλης λησμονιάς, να σε έχει ξεχάσει ο ίδιος ο Χριστός. Να ακουστεί το «οὐκ οἶδα ὑμᾶς» (Ματθ. 25, 12) για κάποιον που μια ζωή εξ ονόματός Του μιλούσε. Μπροστά σε αυτό, παιδικό παιχνίδι μοιάζει η ιστορία με τα αρχαία της.

Κι όμως, το ίδιο κείμενο που κόβει, γιατρεύει κιόλας. «Οὕτω λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων» (Ματθ. 5, 16). Ο σκοπός δηλώνεται, προκειμένου βλέποντας τα έργα, οι άνθρωποι να δοξάσουν τον Πατέρα. Διάφανη είναι η λάμψη, με άλλα λόγια, αλλιώς χάνει την ουσία της, το γνήσιο φως πέρα από τον φορέα του δείχνει πάντοτε. Όπως συμβαίνει με το τζάμι: όσο πιο καθαρό, τόσο λιγότερο το βλέπεις. Θα έρθει μια ώρα, άλλωστε, που ο ήλιος του πλανητικού μας συστήματος, αυτός που μετράει μέρες και σοδειές, θα πάψει να έχει λόγο. Και θα βρεθεί ο άνθρωπος απέναντι στον αληθινό Ήλιο, ανυπεράσπιστος, δίχως υπογραφή, δίχως βιογραφικό. Δε θεραπεύεται πια, ό,τι δε μερίμνησε ως τότε. Με λίγο λάδι έκαιγε το λυχνάρι της κατακόμβης, κι ήταν αρκετό. Το δικό μας απόθεμα πού πηγαίνει;

[1] Ευσέβιος Καισαρείας (Παμφίλου), Τὰ Εὕρισκόμενα Πάντα, στο Patrologiae

Cursus Completus: Series Graeca, επιμ. J.-P. Migne, τ. 23 (Paris: J.-P. Migne, 1857), στ. 1229: «καὶ τὸ μὲν φῶς τοῖς δικαίοις ἀποχαρίζεται, ἡ δὲ καὖσις τοῖς παρανόμοις ἀφώρισταί.» URL:

https://www.google.co.uk/books/edition/Patrologiae_cursus_completus_series_grae/uFNFAAA

[2] Θεοφύλακτος Βουλγαρίας, Τὰ Εὕρισκόμενα Πάντα, στο Patrologiae Cursus Completus: Series Graeca, επιμ. J.-P. Migne, τ. 123 (Paris: J.-P. Migne, 1864), στ. 193: «Πρῶτον τὸ, ποιήσῃ, καὶ τότε τὸ, διδάξῃ· πῶς γὰρ ἄλλον ὁδηγήσω εἰς ὁδὸν ἥν οὐ διώδευσα;» URL:

https://www.google.co.uk/books/edition/Patrologiae_cursus_completus_series_grae/ETURAA